

Morowe obrazki

Niektórzy z nas już dziś mają z nimi do czynienia, a pozostali powinni się przyzwyczajać, że wkrótce będzie to ich chleb powszedni. Prążki mory (ang. *moiré pattern*) sprawiają nam trochę problemów – tutaj rozprawimy się z nimi od strony językowej.

Zacznijmy od tego, że nie jest to termin nowy. Zanim trafił do mikroskopii bliskich oddziaływań, komputerów, telewizji czy fotografii znany był dobrze we włókiennictwie. Na początku XIX w. Samuel Bogumił Linde w swym „Słowniku języka polskiego” podaje, że **mora** to «gatunek materii iedwabnéy», po czym mamy przykład: „Mora z kaźdey strony inaczeý w oko biie; owo zgoła mieni się iak cudowny obraz”. Na stronach PWN można spojrzeć na definicję i liczne przykłady w słowniku Witolda Doroszewskiego: **mora w latach 60. XX w.** Współczesny słownik internetowy podaje natomiast: **mora I** 1. «tkanina jedwabna o falisto mieniącym się deseniu» (...) 3. «niepożądany wzór na negatywach lub pozytywach siatkowych» 4. «niepożądany wzór w obrazie telewizyjnym».

Jeśli więc chodzi o polską pisownię i wymowę, po spojrzeniu na powyższe nie ma wątpliwości, że powinniśmy mieć wszędzie **more** – pisaną małą literą, bez francuskich akcentów, odmienianą jak każdy inny polski wyraz. Jednak wydaje mi się, że stosowanie się do powyższych słownikowych definicji 3 i 4 w kontekście naszych prac może nam trochę zamieszać. Owszem, w uproszczeniu możemy „widzieć na obrazku **more**”, ale analizować zawsze będziemy już same prążki mory (np. badać odstęp między widocznymi na obrazie maksimumami). Dla porządku podczas naszych prezentacji obserwujemy więc na obrazach STM **prążki mory**, czyli desen z tkaniny.

Sytuację w języku angielskim rozjaśnił mi słownik Jana Stanisławskiego. W nim mamy *moire* – *mora* i *moiré* – morowy. Innymi słowy, *moiré pattern* to dosłownie „wzór morowy”, czyli

prążki mory właśnie. Zwracam uwagę, że *moiré* pełni tu funkcję przymiotnika. (Z tego, co teraz o tym wszystkim czytam, wynika, że bierze się ta zależność wprost z francuskiego, ale to już musiałyby uzupełnić ktoś z nas, kto ten język zna).

Podsumowując, moim zdaniem dzięki nakładaniu się kolejnych warstw grafitu widzimy na obrazie STM

prążki mory,

a po angielsku

moiré pattern.

Proponuję, byśmy się tego trzymali.

Z życzeniami wielu morowych obrazków

Grzegorz Wielgoszewski

Gdy one tak haniebnie czyta kartelusze. *Pot. Arg.* 663. Zараźliwa choroba i straszna, nad którą nie widziałem straszniejszej: jeszcze mory biorą, gdy wspomnę. *Przyb. Luz.* 165. – §. 2. Mora herb, głowa Murzyńska, po samo ramię ucięta, bindą przepasana, *Kurup.* 3, 53. ein Wappen.
MORA, – y, ż., gatunek materii iedwabnéy, cf. *Gall. moirer, der Mohr, ein Seidenzeug.* Mora z kaźdey strony inaczeý w oko biie; owo zgoła mieni się iak cudowny obraz. *Mon.* 74, 366. *Rs.* обрѣдѣ, обѣрѣина.
MORAĆ, MOREĆI, – a, – ie, MORAĆGOWATY, MRAĆGOWATY, – a, – e, pasy różney sierci maiały, łunt gefreist, *Bh.* morbowany; *Vd.* marongaft – brudny; *Vd.* marogaft – dziubaty; *Cnn.* marogaft cicatricosus). MORAĆgowaty marmur. *Star. Dw.* 6. MORAĆgowaty fraczek. *Teat.* 32, 52. MRAĆgowaty trąd. *Oczk. przy.* 4. MORAĆgie Tygryny. *Banial.* 7 2. Tygrysy mORAĆgowate. *Morszt.* 202. Jeden pies moregi, drugi bury. *Jak. Lub.* B 212. MÓy moregi chart. *ib.* 250. – §. 2. MORAĆG, – a, m., subst.